

# «Славу́тыя продкі, былыя ліцвіны...»

Куток старасвецкай беларускай шляхетнасці ў цэнтры Мінска ўразіў гасцей вернісажа

Спадкаемцамі прыгожых і даўніх традыцый айчынай культуры адчулі сябе ўсе, хто завітаў на адкрыццё сталічнай выстаўкі «Шляхецкі скарб». Тут была прадстаўлена аўтарская калекцыя сцэнічных строяў, створаных мастачкай Наталляй Смаляк паводле матываў касцюмаў XVI — XVIII стагоддзяў. Яркімі эмацыйна-візуальнымі акцэнтамі ў атмасферы вернісажа сталіся выступленне спеўнага гурта «Тутэйшая шляхта» і дэ-філе-прэзентацыя — можна сказаць, прэм'ера новых сцэнічных касцюмаў, вырабленых мастачкай, публічны паказ якіх дагэтуль не праводзіўся.

Наталля Смаляк — з маладзейшага пакалення беларускіх мастакоў, якія працуюць у сферы сцэнічнага касцюма і мастацкага тэкстылю. Сярод актуальных напрамкаў дэкаратыўна-прыкладной творчасці яна ўпэўнена знайшла і заняла сваю нішу. Работы Наталлі вызначаюцца выразнай канцэпцыяй ды крэатыўным індывідуальным бачаннем. Ці не таму яны даволі шырока запатрабаваныя ў мастацкім свеце? Касцюмы, створаныя Наталляй

Смаляк, можна ўбачыць на ўдзельніках прафесійных і аматарскіх калектываў Беларусі, Казахстана, Латвіі, Літвы, Малдовы, Польшчы, Расіі, Узбекістана, Украіны, Эстоніі, а яшчэ — у прыватных зборах амерыканскіх ды французскіх калекцыянераў.

Займаецца Наталлі і аўтарскімі сцэнічнымі касцюмамі, і адзеннем pret-a-porter. А з кім супрацоўнічае? Адказна на гэтае пытанне можа быць доўгі пералік, у якім, напрыклад, — Нацыянальны ака-

дэмічны тэатр імя Янкі Купалы, Беларускі дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр, Дзяржаўны маладзёжны тэатр эстрады, ансамбль Віцебскай абласной філармоніі «Талака» і нават Цюменскі драматычны тэатр. Трэці год яна працуе ў партнёрстве з вытворца-мастацкімі прадпрыемствамі Беларускага саюза тэатральных дзеячаў, стварае сцэнічныя касцюмы для тэатральных пастановак, харэаграфічных і музычных імпрэз, шоу-праграм. І для творчых калектываў замежа: хору «Камертон» з польскага горада Аўгустоў, фальклорнага ансамбля «Надзея» са сталіцы Латвіі, маскоўскага харэаграфічнага ансамбля «Россинка». Трэці год яна «апрачае» беларускі спеўны гурт «Тутэйшая шляхта», фальклорны ансамбль «Белыя росы» з Санкт-Пецярбурга, тэатр танца «Синяя птушка» (горад Гагарын, Расія). Ужо сёлета касцюмы «ад Наталлі» з'явіліся ў фальклорных ансамблях «Маланка» і «Калінка» з Беластока.

Экспазіцыя «Шляхецкі скарб», наладжаная ў галерэі «Універсітэт культуры», дазволіла падзвіцца на рукаворную гармонію, высакародную дасканаласць унікальных сцэнічных касцюмаў, няспешна разгледзець і адмысловы крой, і някідкі, шыты бісерам, густоўны ўзор на дэталіх; адчуць урачыстую рытміку зіхоткіх залатых ніц і арнаментальнай аздобе... Яе Вялікасць Фантазія плюс грунтоўная дасведчанасць у традыцыях, у гісторыі развіцця айчынай шляхецкай моды — гэты «дуэт» натхнёна шчыруе над шыфонам, аksamітам, атласам, парчой, сучаснай жакардавай тканінай і поліэстэрам, каб са стракатага хаосу фактур і колераў паўстала мастацкае характва.

Высокая эстэтыка касцюмаў з калекцыі «Чорная панна Нясвіжа», «Белая дама Гальшан», новыя работы пад агульнаю назвай «Шляхецкі скарб» (сукеўкі «Зіхоткі рубін», «Чарадзейны смарагд», «Чорны дыямент») абуджае ў глядацкім уяўленні адпаведныя вобразы. А яшчэ калі зусім побач пранікнёна спявае дуда і гучаць балады пра «славу́тых продкаў, былых ліцвінаў», чые постаці «з туману далёкіх вякоў паўстаюць», чые імёны і справы зберагае памяць сучасных беларусаў; калі алегорыі валькальна-харэаграфічнай кампазіцыі кранаюць апошнім пра вернасць і каханне, пра лёс нашага краю і чалавека на гэтай зямлі... Дык і сапраўды чужы водгалас гістарычных падзей і легенд, шэпт неразгаданых таямніц Нясвіжа, Міра і Гальшан. Чужы перазовы стагоддзяў. Вершы у неўміручы дух беларускай шляхетнасці...

Святлана БЕРАСЦЕНЬ

На здымках: мастачка Наталля Смаляк з удзельніцамі паказаў яе новай калекцыі строяў; фрагмент выступлення гурта «Тутэйшая шляхта»; аўтарскі сцэнічны касцюм «Залатыя росы», створаны паводле матываў гістарычнага адзення канца XVI — пачатку XVII стагоддзяў.



Прафесійную адукацыю Наталля Смаляк атрымала ў Мінскім мастацкім вучылішчы імя А. Глебава, у БДУ культуры і мастацтва. Сярод яе педагогаў — А. Непачаловіч, Л. Малахава, Т. Васюк, У. Масленікаў, У. Рынкевіч. Самастойнай творчасцю і выставачнай дзейнасцю занялася ў 1995 годзе, пасля заканчэння вучылішча; у 2003-м уступіла ў Беларускі саюз мастакоў. Яе работы ўдзельнічалі ўжо больш як у 30 гарадскіх, рэспубліканскіх, міжнародных выстаўках, фестывальных і конкурсных праектах. Наталля Смаляк мае дыплом міжнароднага конкурсу ў намінацыі «Мадэляванне адзення», што ладзіўся ў межах рэспубліканскай выстаўкі-конкурсу «Новыя імёны»; яна — лаўрэат III Міжнароднага конкурсу высокай моды нацыянальнага касцюма ў намінацыі «Рэтра нацыянальнага касцюма»; яе творчасць адзначана прэміяй спецыяльнага фонду Прэзідэнта Беларусі па падтрымцы таленавітай моладзі. З 1998 года мастачка супрацоўнічае з рознымі сцэнічнымі калектывамі — тэатральнымі, канцэртнымі, фальклорнымі. Апроч таго, скончыўшы аспірантуру ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, Н. Смаляк займаецца навукова-даследчай дзейнасцю ў сферы гісторыі і тэорыі касцюма. Удзельнічае ў распрацоўцы культурных праектаў, скіраваных на папулярызаванне нацыянальнага касцюма ў сучасным грамадстве; выступае на навуковых канферэнцыях; публікуе артыкулы, прысвечаныя актуальным праблемам існавання касцюма ў сучаснай мастацкай культуры, узаемадзеяння беларускага і еўрапейскага касцюма; выдася аўтарскія вучэбныя праграмы па гісторыі і тэорыі касцюма і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.